

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. IV. Sabinen. Census. De forma pecuniæ numeratæ per Bullam Pianam in censuum creatione præscripta, num impleatur per cedulam bancariam, sivè per ordinem directum banco.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

contrariam voluntatem debitoris, qui solvendo fructus atque non opponendo, ita videatur continuare in statu agnitionis bonæ fidei super contractus validitate & observantia, cum de reliquo non agnoscerem rationem differentiarum; Sed huc usque occasio non præbuit id formiter disputare.

SABINEN. CENSVS

PRO

COMMUNITATE CONFINEI

CUM

COMMUNITATE N.

Casus disputatus coram A. C. incertus est exitus, forsitan per concordiam.

De forma pecuniæ numeratæ per Bullam Pianam in censuum creatione præscripta, num impleatur per cedulam bancariam, sive per ordinem directum banco.

SUMMARIUM.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Censui constitutus sine pecunia numerata est nullus, & fructus imputantur in sortem.
- 3 An dicta forma implevi possit per equipollens & per cedulam bancariam.
- 4 Si interveniit pecunia sine numeratione, an sufficiat.
- 5 An sufficiat ordo directus banco, & de differentia inter ordinem & cedulam.
- 6 Quando census creatus etiam mediante ordine sufficiat.

DISC. IV.

IUm Julius in ejus testamento quasdam summas reliquisset Communitati propriæ patriæ, in effectus fructiferos investendas, ut ex fructibus exinde percipiendis quasdam subsidia pia vel prophana per eum demandata præstarentur, Communitas Confinei pecuniis indigens, censum creavit ad favorem dictæ alterius Communitatis legatarie ex pecuniis à dicto Testatore provenientius, quarum numeratio in ipso actu creationis coram Notario & testibus ad formam Bullæ Pianæ non accessit, sed impostrici consignatus fuit ordo directus Sac. Monti Pietatis, illinc ad aliquos dies vel menses impletus; Cum autem tractu temporis, vel eadem Communitas creditrix, vel ejus nomine illi, quibus dicti census fructus destinati erant, istam Communitatem debitricem coram A. C. pulsarent, de pluribus dicti census de nullitatibus excipiebatur, præsertim deficiente licentia Sac. Congregationis boni Regiminis, ac deficiente versione, cujus securitati aliàs dicta Cōgregatio in cōcessione licentiæ consulere solet, necnon ex defectu pecuniæ numeratæ juxta formam præscriptam per dictam Bullam Pianam, Quidquid esset de aliis exceptionibus & defectibus, de quibus utpote in nudo

facto consistentibus, non ad Advocatos, sed ad causæ Patronum juxta Curie stylum agere pertinet.

Quatenus concernebat dictam exceptionem juris resultantem à defectu formæ seu solemnitatis; Pro Communitate debitricem scribens fundatam, dicebam ejus intentionem, quod ob decretum irritans in eadem Bulla contentum, contractus censualis aliàs creatus dicatur ipso jure nullus, atque remanente credito sortis in terminis simplicis mutui veri, vel interpretativi nulli fructus ex eo prætendi possint, quinimò atque soluti deberent in sortem imputari ex plenè deductis per *Cenc. de Cens. q. 48. Leotar. de usuris q. 59. nu. 32. Seraph. dec. 106.* ubi quod creditoris simplicitas, vel ignorantia in proposito non excusat *dec. 43. 7. cum sequen. post Merlin. de pignor. cum aliis, de quibus infra.*

Non negabant scribentes pro creditore veritatem dictæ propositionis, utpote indubitata, Repliebant tamen formam prædictam impletam esse proindeque cessare objectum ex facto, dum pecunia per equipollens in ipso actu tradita fuerat mediante ordine directo Sac. Monti Pietatis, quam formam equipollentem in proposito sufficere decrevit idem *Pius* in declarationibus dictæ ejus Constitutionis editis in gratiam Regni Siciliæ ultra Pharam ac registratis per *Conc. hoc tract. in princ.* declarando ita satisfactum esse, vel ubi census constitueretur ex causa dotis, vel per viam traditionis cedulæ bancariæ, quam in proposito sufficere firmant *Rota dec. 103. post. Cenc. & ceteri per Leotar. dicta q. 59. n. 39.* & habetur in infra allegandis decisionibus; In forma etenim prædicta spectandus est finis, ob quem illa inducta fuit, nè scilicet fiat fraus usuris, atque ita debita aliàs illicita & malè contracta in hujusmodi contrahendi speciem converterentur, Undè propterea si pecunia in ipso contrahendi actu intervenit, quamvis illius distincta & actualis numeratio non sequatur, sed partes eam pro numerata habeant, id sufficit, ut per *Rot. dec. 436. post. Cenc. n. 5 & 6. idem Cenc. quest. 51. in fine; & dictum fuit in Tarentina Censu 5. Decembris 1663. coram Taia, & in aliis, quia de facto ita servat communis usus, etiam in ipsamet Urbe.*

Admittebam ego præmissa concernentia cedulam bancariam Negabam verò applicationem ad factum, in quo non agebatur de cedula, sed de simplici ordine creditoris directo banco, cujus casus est longè diversus; Ideo enim cedula equipollens pecuniæ numeratæ, atque vim habet vere solutionis, quia bancherius vel campfor, qui cedulam fecit, recusare non potest solutionem, minisque pecuniam in ea contentam solvere potest deponenti, vel alteri cedulam non exhibenti, nam tali solutione non obstante ad aliam tenetur, qui cedulam exhibeat ex deductis in materia per *Roviv. dec. 13.* Secus autem est in simplici ordine, quem ipse se mandans potest reddere inanem cum præventiva pecuniarum exactioe à seipso facta, vel dando alteri ordinem prius effectuandum, sive quod tunc pecuniam in banco non haberet; Ideoque firmata in cedula non procedunt in hujusmodi ordinibus, ob satis diversam rationem inter unum casum & alterum, ut per *Cenc. de cens. q. 50. num. 19. Rot. post eundem dec. 435. nu. 1. in Licien. census 18. Maii 1654. & 17. Maii 1655. Priolo Romana Salviani 17. Martii 1666. & 1667. Otalora, & in terminis ordinis directi S. Montis Pietatis*

tatis Urbis, licet ad alium effectum, in Romana domo 14. Maii 1657. Bevilacqua & in aliis.

Verum reflectendo ad veritatem, periculosa, vel nimis aspera mihi videbatur dicta distinctio ita generaliter & indefinitè sumpta, per quam census creaticum ordinibus directis Monti Pietatis vel alteri banco censeri debeant invalidi, utpotè carentes forma Bullæ Pianæ; Si enim constat quod tunc creditor pecunias in eo banco promptas habebat, seu aliàs talis esset ejus conditio, quod etiam si integra pecuniarum quantitas ad ejus creditum descripta non reperiretur; adhuc tamen ob ejus probatam fidem Bancherius absque dubio ordinem promptè implevisset ut quotidiana praxis docet, atque de facto, vel immediatè, vel ex intervållo ad libitum debitoris pro ejus commoditate differentis, quando ordinem exhibuit, promptam invenit pecuniam, ita ut cesset quæcumque suspicio illius fraudis, ob quam dicta forma pecuniæ numeratæ præscripta fuit, nè scilicet sub hoc pallio pro Itocchis, barochis, & civantiis, seu ex causa ludi, aut aliàs illicitis & suspectis creditis census crearentur; tunc data sinceritate actus, quædam judaismi species videtur, quod ob solam possibilitatem reddendi ordinem inanem, & sine effectu, quoties observantia contrarium docuit, contraveniuntur formæ prædictæ; Ideoque distinctio intelligenda videtur sano modo, ac juxta facti circumstantias, sinceritatem vel fraudem respectivè ostendentes.

Et quemadmodum communis usus, ipsius possitimum Urbis dictam Constitutionem interpretatus est, ut ejus formæ satisfactum dicatur ex solo interventu pecuniæ in sacculo, quamvis non deveniatur ad actualem numerationem coram Notario & testibus, quibus etiam ignotum sit, an pecunia in eodem sacculo existens, illam quantitatem importet necnè, quia in dubio præsumenda non sunt mediocritas & delicta, ex firmatis in supra allegatis, præsertim in dicta Tarentina census coram Tana, ita pariter non videtur urgere ratio prohibitiva satisfaciendi dictæ formæ mediantibus hujusmodi ordinibus, dum implementum habere possunt, cum contraria possibilitas in dubio præsumenda non sit utpotè sapiens delictum, eademque præsumptio comprobata remaneat ab observantia; Atque in omnem eventum, quemadmodum in Baren. census 16. Junii 1661. Verospio, de qua causa habetur sub tit. de usur. disc. 17. etiam data nullitate debentur fructus tanquam damna & interesse, ita in præfenti quia pecunia per ncessè investienda erat in occasiones fructiferas juxta deducta in Marsicana, & in Neapolitana sub dicto tit. de usur. disc. 29. & 30.

S P O L E T A N A
P R O
M O N A S T E R I O P A L A T I I
S P O L E T I.

Responsum pro veritate.

Si in matrice seu originali imbreviatura instrumenti censualis reperta inter rogatus Notarii mortui, non exprimaturservatam esse formam Bullæ Pianæ, An id per Notarium successorem in extensione instrumenti suppleri possit; Et an forma prædicta quamvis in instrumento

non expressa probari possit per testes, vel alias extrinsecas probationes.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 **N**otarius rogatus vel successor quam facultatem habeat circa extensionem clausularum.
- 3 **N**otarius fides non deferitur, nisi in iis, quæ coram ipso gesta fuerunt in ipso actu sui rogatus.
- 4 **N**on potest attestari de interventu pecuniæ numeratæ in censu, si instrumentum non dicat.
- 5 **D**ictus interventus pecuniæ vel expressio confinium rei possunt extrinsecum justificari, etiam si instrumentum non dicat.
- 6 **Q**uando talis facultas Notario concedatur.

D I S C. V.

Um interrogatus Notarii Vrighi reperta esset quædam imbreviatura instrumenti censualis ad favorem Monasterii prædicti cum N. absque eo quod prothocolum vel instrumentum publicum redacta esset, atque hæredes debitoris, quamvis eorum auctor donec vixit fructus soluisset, præcognito, quod in dicta imbreviatura non contineretur forma Bullæ Pianæ super actuali interventu pecuniæ coram Notario & testibus, recusassent continuare solutionem fructuum, prætendentes cum jam solutis utpote indebitis & usurariis ipsam sortem principalem extinctam esse; Hinc monasterii administratores ut illius indemnitati consulere, insteterunt apud Notarium successorem, pene quem dicta scripturæ conservabantur, pro extensione dicti instrumenti, cumque hic dubitaret, an id agere posset circa suppletionem dictæ formæ, ac propterea cuperet audire responsum pro veritate alicujus classici Advocati Urbis, ad id Ego fortè d. opinione indignus requisitus.

Negative in hac parte respondi, quoniam Notarius successor, vel quicumque alius, iudicis etiam mandato accedente, extendere vel supplere non potest, nisi ea, quæ extendere vel supplere possit idem Notarius si viveret, cum nunquam fictio excedere possit veritatem, neque subrogatus habere majorem potestatem, quam ille, in cujus locum subrogatus est; Ipse autem Notarius rogatus facultatem solum habet extendendi clausulas & verba, quæ ex debito officii & consuetudo stylo apponenda erant in originalibus imbreviaturis idem omitti solita, ut commodius in extensione prothocolli seu publici instrumenti, non immutata conventionis substantia, apponerentur, sed non potest supplere illa substantialia, quæ pendunt à partium voluntate, sive ab illo facto extrinsecò, quod data etiam veritate scripturæ, potest esse diversum, seu potuit omitti, quia sic factum requirebat ex deductis per Buratt. & Adden. decis. 507. Rovit. pragmat. 1. de Notariis n. 10.

Attestaretur, n. ita Notarius de actu facti gesto vel non gesto inter ipsas partes, de quo attestari non potest, cum ejus fides solum deferatur in iis, quæ in ipso actu celebrationis instrumenti intervernerunt Greg. & adden. decis. 177. Adden. ad Buratt. decis. 95. Et in his terminis specialibus pecuniæ numeratæ in censu non intervenientis Rota in Neapolitana domorum coram Verospio decis. 43. post Merlin. de pignor. aliàs decis. 20. par. 9. rec. Undè